

Nolsbruget paa Biumgaard ved Ringkjøbing,

meddeelt af

N. Koefoed,

Landvæsenstcommisair.

S Foraaret 1812 modtog jeg Biumgaard, som ligger i Ulfborg Sogn og Herred, Ringkjøbing Amt, 4 Mile fra Ringkjøbing og Lemvig, 2½ Mil fra Holstebro og 2 Mil i lige Linie fra Vesterhavet. Hartkornet er 9 Tdr. 1 Skp. efter den ny Matricul. Gaarden har et Tilliggende af 312 Tdr. Land, hvoraf de 113 Tdr. er en ¼ Mil fraliggende Hedelod; desuden en sandet Lod paa 5 Tdr. Land, som er bortleiet, de øvrige 194 Tdr. Land omkring Gaarden ligger i en temmelig uregelmæssig Figur; dog ligger Gaarden ret godt for Jorderne.

Da jeg modtog Eiendommen var af Arealet c. 85 Tdr. Agerjord, c. 29 Eng, 45 Tdr. Land Hede, i to samlede Stykker, den ene paa 11, den anden paa 34 Tdr. Land; de øvrige 35 Tdr. Land Mose og Hede, som laae i Smaastykker, sjelden paa 2 Tdr. Land, for det meste begroet med meget store Pors og Bidier, som tillige med 9 Tdr. Land Eng laae adspredte omkring mellem Agermarken. Marken bestaaer af sand- og leermuldede Jorder med Leerunderlag, for det meste tjenlig til al Slags Sæd, endog saa til Hvede og Raps. Udmærket Mergel findes næsten overalt paa en Dybde af 1 til 3 Alen.

Da jeg modtog Gaarden, var den i den usleste Drift; der var vel besaaet 9 Tdr. Land med Rug, men paa 5 forffjellige Steder, og saa daarlig behandlet, at man overalt kunde see Plovsuren; min Ayl derefter var kun 65 Traver, som var saa smaat, at det hjemførtes paa 15 Pæs. Markerne bleve drevne paa den heri Egnen almindelige Maade. De høitliggende Jorder først gjødede til Grønjordsbyg eller Boghvede og Spergel, paa hvis Stubbe der gjødes og derefter 3 à 4 Rugkærve og Jorden laae da i 10 til 14 Aar. Den lavere Mark drevet saaledes: Grønjordshavre, Byg gjødet, Byg gjødet og 3 à 4 Gange Havre. At udlægge Jorden med Græsfrø, eller at grave Grøfter i denne for det meste meget sids Jord, blev der aldrig tænkt paa.

Det første Aar var jeg nødt til, meest at holde mig til den gamle Drift, da det vilde have været for stort Tab strax at forandre den; jeg sparede imidlertid af Vintergjødningen, som ellers anvendtes til Byg, saameget at jeg gjødede 4 Tdr. Land Grønjord, som tilligemed 2 Tdr. Land, jeg fik af den om Sommeren samlede Gjødning, blev behandlet til Rug og besaaet dermed, tilligemed 10 Tdr. Land af den af min Formand indtagne Jord, saa at jeg det andet Aar havde en, efter Omstændighederne, god Rugavl. I de foromtalte 6 Tdr. Land blev gravet over 1100 Favne $\frac{1}{4}$ Alens Brakgrøfter. I de første 3 Aar opbrød jeg aarlig 3 Tdr. Land gammel Grønjord, som for det meste blev reentpløiet og besaaet med Havre, derefter toges igjen Havre uden Gjødning og det besaaedes

da med Græsfrø (som for det meste ikke vilde groe). Jeg tog ogsaa efter første Havrefjærv Kartofler (Klatgjødet) og derefter Havre med Græsfrø.

Den saaledes avlede Havre blev for det meste kort og tynd, men jeg fik dog lidt mere Foder, som jeg meget trængte til.

Det første Aar opbrød jeg 15 Tdr. Land Hebe og Mose, men fik kun fjørt 500 Pæs Mergel, som kom paa 5 Tdr. Land Hebesjord. Jeg kunde ei faae mere Mergel udfjort, eftersom mine Heste (4) ei kunde udholde det; thi i Mai Maaned maatte jeg sætte dem paa Græs da jeg ei havde det mindste Straafoder, endssjøndt min Formand ei havde havt flere end 21 Stk. Creaturer (meest smaa) og 5 Heste om Vinteren.

I det andet Aar inddeelte jeg min Jndmark i 10 Jndtægter paa 11 à 14 Tdr. Land og dertil toges de forhen omtalte, imellem Agermarken beliggende udyrkede Pletter og Engstykker.

Sædskiftet bestemtes saaledes: 1) Brak merglet og gjødet; 2) Rug; 3) Byg; 4) Mellemfæd meest Spergel til at nedpløie og afgræsse; 5) Rug; 6) Havre med Græsfrø, 7, 8, 9, 10 Græs. Derved burde jeg have ladet det blive, men jeg bestemte endnu at indtage 4 à 5 Tdr. Land af de ved Gaarden beliggende Hedelodder; derved svækkede jeg min Gjødningskraft meget, da jeg istedetfor at anvende min Gjødning paa den opdyrkede Jord, saa at denne kunde faae en nogenlunde tilstrækkelig Gjødning, anvendte omtrent det halve deraf paa den raa Hebe, hvoraf Følgen blev, at jeg avlede daarlig baade paa Mark

og Hede og anvendte megen Beføstning uden at høste Frugter deraf. Dertil kom ogsaa, at jeg lod være for langt imellem Brakgrøfterne, (8 à 10 Favne) og gav et for tyndt Lag Mergel (fra 80 til 120 Pæs pr. Td. Land). Jeg fik ei min Brakmark merglet det andet Aar, da den næsten ligger en Fjerdingvei fra Gaarden og ingen Mergel var at finde der (nu har jeg fundet den i Nærheden). Jeg fik dog dette Aar udført 1500 Pæs af Kjøregrav (to Heste Bognlæs) som deels anvendtes paa 5 Tdr. Land Hede, deels fjortes i Dynge til næste Aars Brakmark. Jeg vedblev i de første 4 Aar, hvert Aar at indtage 15 til 16 Tønder Land, 11 Tdr. Land Ager, 4 à 5 Td. Land Hede, som kun fik lidt Gjødning, for lidt Mergel og for saa Grøfter, saa at Følgen blev, at skjøndt jeg ingen Umage sparede, min Avl slet ikke forbedrede sig, saa at jeg almindeligviis ei havde meer end 110 à 120 Pæs Foder af alle Slags, og min Besætning, 24 à 30 Creatureer og 4 Heste, havde jeg ondt ved at vinterfodre.

Jeg tabte nu ganske Modet og mit høieste Ønske var at blive af med Gaarden, om end med Tab. — I det femte Aar lod jeg Hedyrkningen fare og indtog kun de 11 Td. Land af Indmarken, som jeg gav en god Gjødning og merglede stærkere, med 120 Pæs pr. Td. Land. Jeg lod kun være 6 Favne mellem Brakgrøfterne og disse 6 Favne inddelte i 2 Agre, med en dyb Vandfure imellem, hvoraf Følgen blev, at jeg næste Aar avlede meget mere og bedre Rug,

stjendt de 3 Tdr. Land af Brakken var besaaet med Raps (nu saaer jeg ei Raps).

Mit Mod steg da, jeg antog en Accordarbejder meer til Mergling og Grøstning (jeg havde før Een). Jeg vedblev da at indgrøste mine Jorder med 6 à 5 Favne mellem Brakgrøsterne og fik for det meste hvert Aar udført 3000 Læs Mergel (toheste Bognlæs) sommetider mere. Mergelen udføres almindeligviis om Sommeren, da Vinterarbeidet bliver for dyrt. Min Axl har siden betydelig forbedret sig hvert Aar, saa at jeg, som før knap havde mine Huse fulde, nu har dobbelt saameget i Hæs, som i Huus. Min Drift er nu: 1) Brak merglet med 220 à 250 Læs à 1½ Cubitalen pr. Læs (Mergelen er en meget stærk Leermergel med omtrent 30 a 32 Procent Kalk) og gjødet med 35 à 40 store Gjødningslæs pr. Td. Land; 2) Hvede, 3) Byg; 4) Biskehavre, hvortil pløies to Gange, gjødet med 20 à 25 Læs pr. Td. Land. Biskehavren høstes halvmødent og derefter pløies to Gange til 5) Rug; 6) Havre med isaaet Klover; 7, 8, 9, 10) Græs. Min Axl har i Aar været 280 Traver Rug og Hvede (à 60 Neeg Traven), 200 Traver Byg og 220 Traver Havre og Biskehavre, 45 Læs Hø, 20 Læs Urter og Rivning, i Alt 300 store Læs, saa at jeg i Vinter har meer end tilstrækkeligt Foder til mine 50 Creaturer og 8 Heste.

Jeg har 5 Tdr. Land meget god Jord, som ligger omkring Gaarden og som meest skal anvendes til Staldfodring, hvoraf jeg bruger temmelig meget, da

mine Heste paa 1 Maanedstid nær ere paa Stald, og desforuden har jeg ogsaa gjerne 6 à 8 Kalve inde om Sommeren.

Jeg har udtaget af Driften en af mine Indtægter paa 12 Tdr. Land, smaaftenet og skarp Jord, som ei godt passede med de andre; den skal inddeles i 8 Indtægter paa $1\frac{1}{2}$ Td. Land, hvis Drift skal være: 1) merglet Halvbrak med 100 à 120 Læs pr. Td. Land, da jeg antager det er til Skade at give denne høie Mark meer (endeel af Marken er forhen merglet, som ikke skal have igjen). 2) Rug uden Gjødning. 3) Kartofler, fuld Gjødning. 4) Havre med Græsfrø. 5, 6, 7, 8) Græs, som skal anvendes til Faar, hvoraf jeg før ingen har havt. Istedetfor denne Mark skal indtages et Stykke opbrudt Hede paa 11 Tdr. Land i Driften, som ligger meget beleiligt.

Den store tæt ved Gaarden beliggende Hedeled paa 34 Tdr. Land, hvoraf omtrent det halve er opbrudt, er for det meste af meget kold og suur Bestaffenhed, som dog forstørstedelen er af ret god Bonitet, naar den faaer en god Behandling, bliver godt grovvet og merglet. Denne begynder jeg nu at tage under Behandling, som er saameget lettere, da udmærket Mergel, med omtrent 36 Procent Kalk, findes midt i Heden paa $1\frac{1}{2}$ Alens Dybde. Jaar indtager jeg 2 Tdr. Land deraf og jeg venter snart at kunne faae Gjødning til 4 Tdr. Land deraf om Aaret, og Driften skal da være: 1) Brak merglet med 250 Læs pr. Td. Land og gjødet; 2) Rug; 3) Byg; 4) Havre med Græsfrø; 5, 6, 7, 8) Græs. Naar jeg saaledes faaer mine

Jorder i Orden, som kan stee om 3 à 4 Aar, venter jeg at kunne avle mindst 900 Traver Korn, og at komme saa vidt, at jeg kan faae 400 Ræs Fourage om Aaret, som saameget lettere kan stee, naar jeg faaer mine Enge under bedre Cultur end hidtil, og jeg venter da at kunne forøge min Besætning til 70 Creaturer og 10 à 11 Heste.

Mine Enge bestod, som før meldt, da jeg modtog Gaarden, af 29 Td. Land, hvoraf de 9 Td. Land, som laae adspredte omkring i Marken, er opbrudt. De øvrige 20 Tdr. Land skal vedblive at være Eng. Af disse har Engvandingmester Ferslev for endeel Aar siden anlagt c. 6 Td. Land til naturlig Overrisling, som dog ei er lykkedes efter Ønske, da Engen bestaaer af Torvejord; dog har det forbedret Engen saameget, at jeg omtrent kan avle 10 Ræs Hø meer paa mine 20 Tdr. Land end før paa de 29 Td. Land. Naar vi igjen faae Fred og Arbeidsfolk blive at faae til en lavere Priis, agter jeg at omdanne det meste af Engen til Kunstianlæg saaledes, at inden den affaarne Græstørv nedlægges paa de tildannede Nygge, skal der først lægges et Lag Sand af 2 Tommers Tykkelse og derpaa Græstørvene.

Dette Anlæg vil vel koste betydeligt, men jeg antager at Udlægget nok skal blive betalt. Jeg har 14 à 15 Td. Land, som paa denne Maade kan vandes.

Mit Besætningsvæsen maa jeg ogsaa omtale med et Par Ord, endskjøndt jeg ei var synderlig heldig i Førsningen, da jeg af Mangel paa Græsning maatte

sætte mit Tillæg paa Græs hos Andre, hvorved det blev fornyttet i Værtten og derfor for smaat, da det ei kunde faae andet end Kjær- og Mosegræsning. I de sidste 2 Somre har jeg ei behovet at sende mange af mine Ungkreaturet paa fremmed Græsning og til forestaaende Sommer kan jeg græsse min hele Besætning, saa at jeg nu kan vente at faae en god Indtægt deraf. Jeg har for Diebliffet 14 Køer, 2 Kjøre-stude, 20 Stude, de øvrige 14 Stk. er Ungkvæg. Til næste Vinter vil jeg have kun 12 Køer, 30 Stude, det Øvrige Tillæg.

Uf Sviin har jeg den her i Eggen almindelige Race, som baade ere store og trivelige, saa at de, som slagtes hos mig, fordetmeste veie 20 à 22 P. Engelse, eller Blanding deraf, har jeg ogsaa havt, men affstaffet dem igjen, da de bleve for smaa og ei saa godt kunde taale at marschere til Slesvig, hvortil om Foraaret mange halvmagre Sviin sendes, som for det meste betales godt.

Jeg har saaledes hvert Foraar solgt 8 à 10 Galte til en Priis af 16 à 18 Rd. Cour. Parret, en god Indtægt, da saadanne Sviin ei faae andet om Vinteren end de ringeste Kartofler, sjelden over 10 Ld. og ellers kuns Rugavner og skaaret Spergel, som koges eller mæskes og til Slutningen lidt gruttet Korn, dog aldrig 2 Ldr. til dem Alle.

Den her i Eggen værende Hesterace er ei af den bedste Slags; Hestene ere store nok, men ikke saa sluttede, eller saa godt byggede som Hestene i Thy, Salting og Randerseggen. For nogle Aar siden fik jeg

for at hjælpe lidt paa vor Hesteavl en ret god kongelig Hingst opstaldet hos mig, men den almindelige Mand syntes ei om den og den blev derfor kun lidt afbenyttet, hvorfor den blev taget herfra. Jeg har siden flere Gange søgt at faae en York-Shire Hingst hertil Egnen, som dog ei hidtil har villet lykkes, da der almindelig haves forliden Interesse for denne Sag og jeg selv ei har havt Evne at opoffre betydeligt derpaa.

I afvigte Eftersommer har jeg for egen Regning kjøbt en meget god Hingst af det gamle graae Frederiksberg Stutteri; om den nu vil blive søgt er uvist, da der her for det meste haves Fordom mod alt Nyt. For at faae de bedste af Egnens Følhopper til at holde til min Hingst, har jeg tilbudt fri Bedækning til de Hopper, som have erholdt en af de 2 første Præmier ved Amtets 3 Dyrskuer, og til dem, der i sin Tid have faaet Præmie ved de nu indgaaede Stutteribesigtigelser.

Foransførte Beskrivelse af mit Avlsbrug har jeg troet ei at ville være uden Interesse for flere af dette Skrifts Læsere, hvorfor jeg tager mig den Frihed at indsende den.

ult. Decbr. 1850.

ærbødigst
Roefoed.
